(आतिथ्येष्ट्यभिधानम्)

मिथुनम् । तत् । अथो इति । पत्नियाः । एव (१) ।
एषः । यज्ञस्य । अन्वारम्भ इत्यनु-आरम्भः ।
अनवच्छित्त्या इत्यनव-छित्त्यै । यावद्भिरिति यावत्-भिः ।
वै । राजा । अनुचरैरित्यनु-चरैः । आगच्छतीत्या-गच्छति ।
सर्वेभ्यः । वै । तेभ्यः । आतिथ्यम् । क्रियते । छन्दांसि ।
खलु । वै । सोमस्य । राज्ञः । अनुचराणीत्यनु-चराणि ।
अग्नेः । आतिथ्यम् । असि । विष्णवे । त्वा । इति ।
आह । गायत्रियै । एव । एतेन । करोति । सोमस्य ।
आतिथ्यम् । असि । विष्णवे । त्वा । इति । आह ।
त्रिष्टुभे । एव । एतेन । करोति । अतिथेः । आतिथ्यम् ।
असि । विष्णवे । त्वा । इति । आह । जगत्यै (२) । एव ।
एतेन । करोति । अग्नये । त्वा । रायस्पोषदाव्न इति
रायस्पोष-दाव्ने । विष्णवे । त्वा । इति । आह ।
अनुष्टुभ इत्यनु-स्तुभे । एव । एतेन । करोति ।
श्येनाय । त्वा । सोमभृत इति सोम-भृते । विष्णवे । त्वा ।
इति । आह । गायत्रियै । एव । एतेन । करोति । पञ्च ।
कृत्वः । गृह्णाति । पञ्चाक्षरेति पञ्च-अक्षरा । पङ्क्तिः ।
पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे ।
ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । कस्मात् ।
सत्यात् । गायत्रियै । उभयतः । आतिथ्यस्य । क्रियते ।

इति । यत् । एव । अदः । सोमम् । एति (३)।
अहरत् । तस्मात् । गायत्रियै । उभयतः । आतिथ्यस्य ।
क्रियते । पुरस्तात् । च । उपरिष्टात् । च । शिरः । वै ।
एतत् । यज्ञस्य । यत् । आतिथ्यम् । नवकपाल इति
नव—कपालः । पुरोडाशः । भवति । तस्मात् । नवधेति
नव—धा । शिरः । विष्यूतमिति वि—स्यूतम् । नवकपाल
इति नव—कपालः । पुरोडाशः । भवति । ते । त्रयः ।
त्रिकपाला इति त्रि—कपालाः । त्रिवृतेति त्रि—वृता ।
स्तोमेन । संमिता इति सं—मिताः । तेजः । त्रिवृदिति
त्रि—वृत् । तेजः । एव । यज्ञस्य । शीर्षन् । दधाति ।
नवकपाल इति नव—कपालः । पुरोडाशः । भवति ।
ते । त्रयः । त्रिकपाला इति त्रि—कपालाः । त्रिवृतेति
त्रि—वृता । प्राणेनेति प्र—अनेन । संमिता इति
सं—मिताः । त्रिवृदिति त्रि—वृत् । वै (४)। प्राण इति
प्र—अनः । त्रिवृतमिति त्रि—वृतम् । एव । प्राणमिति प्र—
अनम् । अभिपूर्वमित्यभि—पूर्वम् । यज्ञस्य । शीर्षन् । दधाति ।
प्रजापतेरिति प्रजा—पतेः । वै । एतानि । पक्ष्माणि । यत् ।
अश्ववाला इत्यश्व—वालाः । ऐक्षवी इति । तिरश्ची इति । यत् ।
आश्ववाल इत्याश्व—वालः । प्रस्तर इति प्र—स्तरः । भवति ।
ऐक्षवी इति । तिरश्ची इति । प्रजापतेरिति प्रजा—पतेः । एव ।

(आतिथ्येष्ट्यभिधानम्)

तत् । चक्षुः । समिति । भरति । देवाः । वै । याः । आहुतीरित्या—हुतीः । अजुहवुः । ताः । असुराः । निष्कावम् । आदन् । ते । देवाः । कार्ष्मर्यम् । अपश्यन् । कर्मण्यः । वै । कर्म । एनेन । कुर्वीत । इति । ते । कार्ष्मर्यमयानिति कार्ष्मर्य—मयान् । परिधीनिति परि—धीन् (५) । अकुर्वत । तैः । वै । ते । रक्षांसि । अपेति । अघ्नत । यत् । कार्ष्मर्यमया इति कार्ष्मर्य—मयाः । परिधय इति परि—धयः । भवन्ति । रक्षसाम् । अपहत्या इत्यप—हत्यै । समिति । स्पर्शयति । रक्षसाम् । अनन्ववचारायेत्यननु—अवचाराय । न । पुरस्तात् । परीति । दधाति । आदित्यः । हि । एव । उद्यन्नित्युत्—यन् । पुरस्तात् । रक्षांसि । अपहन्तीत्यप—हन्ति । ऊर्ध्वे इति । समिधाविति सम्—इधौ । एति । दधाति । उपरिष्टात् । एव । रक्षांसि । अपेति । हन्ति । यजुषा । अन्याम् । तूष्णीम् । अन्याम् । मिथुनत्वायेति मिथुन—त्वाय । द्वे इति । एति । दधाति । द्विपादिति द्वि—पात् । यजमानः । प्रतिष्ठित्या इति प्रति—स्थित्यै । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म—वादिनः । वदन्ति (६) । अग्निः । च । वै । एतौ । सोमः । च । कथा । सोमाय । आतिथ्यम् । क्रियते । न । अग्नये । इति । यत् । अग्नौ । अग्निम् । मथित्वा । प्रहरतीति प्र—हरति । तेन । एव । अग्नये ।

आतिथ्यम् । क्रियते । अथो इति । खलु । आहुः । अग्निः । सर्वाः । देवताः । इति । यत् । हविः । आसाद्येत्या—साद्य । अग्निम् । मन्थति । हव्याय । एव । आसन्नायेत्या—सन्नाय । सर्वाः । देवताः । जनयति (७) ॥

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितापदपाठे षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके प्रथमोऽनुवाकः ॥ १ ॥

(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके द्वितीयोऽनुवाकः ।)

देवासुराः संयत्ता आसन्ते देवा मिथो विप्रिया आसन्ते१ऽन्योऽन्यस्मै ज्यैष्ठ्यायातिष्ठमानाः पञ्चधा व्यक्रामन्नग्निर्वसुभिः सोमो रुद्रैरिन्द्रो मरुद्भिर्वरुण आदित्यैर्बृहस्पतिर्विश्वैर्देवैस्तेऽमन्यन्तासुरेभ्यो वा इदं भ्रातृव्येभ्यो रध्यामो यन्मिथो विप्रियाः स्मो या न इमाः प्रियास्तनुवस्ताः समवद्यामहै ताभ्यः स निर्ऋच्छाद्यः (१) नः प्रथमो१ऽन्योन्यस्मै द्रुह्यादिति तस्माद्यः सतानूनप्त्रिणां प्रथमो द्रुह्यति स आर्तिमार्च्छति यत्तानूनप्त्रꣳ समवद्यति भ्रातृव्याभिभूत्यै भवत्यात्मना पराऽस्य भ्रातृव्यो भवति पञ्च कृत्वोऽव द्यति पञ्चधा हि ते तत्समवाद्यन्ताथो पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तो

यज्ञो यज्ञमेवाव रुन्ध आपतये त्वा गृह्णामीत्याह प्राणो वै (२) आपतिः प्राणमेव प्रीणाति परिपतय इत्याह मनो वै परिपतिर्मन एव प्रीणाति तनूनप्त्र इत्याह तनुवो हि ते ताः समवायन्त शाक्वरायेत्याह शक्त्यै हि ते ताः समवायन्त शक्मन्नोजिष्ठायेत्याहौजिष्ठꣳ हि ते तदात्मनः समवायन्तानाधृष्टमस्यनाधृष्यमित्याहानाधृष्टꣳ ह्येतदनाधृष्यं देवानामोजः (३) इत्याह देवानाꣳ ह्येतदोजोऽभिशस्तिपा अनभिशस्तेन्यमित्याहाभिशस्तिपा ह्येतदनभिशस्तेन्यमनु मे दीक्षां दीक्षापतिर्मन्यतामित्याह यथायजुरेवैतद्घृतं वै देवा वज्रं कृत्वा सोममघ्नन्नन्तिकमिव खलु वा अस्यैतच्चरन्ति यत्तानूनप्त्रेण प्रचरन्त्यꣳशुरꣳशुस्ते देव सोमाऽऽप्यायतामित्याह यत् (४) एवास्यापुवायते यन्मीयते तदेवास्यैतेनाऽऽप्याययत्या तुभ्यमिन्द्रः प्यायतामा त्वमिन्द्राय प्यायस्वेत्याहोभावेवेन्द्रं च सोमं चाऽऽप्याययत्या प्याय सखीन्त्सन्या मेधयेत्याहर्त्विजो वा अस्य सखायस्तानेवाऽऽप्याययति स्वस्ति ते देव सोम सुत्यामशीय (५) इत्याहाऽऽशिषमेवैतामा शास्ते प्र वा एतेऽस्माल्लोकाच्च्यवन्ते ये

सोममाप्याययन्त्यन्तरिक्षदेवत्यो हि सोम आप्या-
यित एष्टा रायः प्रेषे भगायेत्याह द्यावापृथिवीभ्या-
मेव नमस्कृत्यास्मिँल्लोके प्रतितिष्ठन्ति देवासुराः
संयत्ता आसन्ते देवा बिभ्यतोऽग्निं प्राविशन्तस्मा-
दाहुरग्निः सर्वा देवता इति ते (३) अग्निमेव
वरूथं कृत्वाऽसुरानभ्यभवन्नग्निमिव खलु वा एष
प्र विशति योऽवान्तरदीक्षामुपैति भ्रातृव्याभिभूत्यै
भवत्यात्मना पराऽस्य भ्रातृव्यो भवत्यात्मानमेव
दीक्षया पाति प्रजामवान्तरदीक्षया संतरां मेखलाꣳ
समायच्छते प्रजा ह्यात्मनोऽन्तरतरा तप्तव्रतो भवति
मदन्तीभिर्मार्जयते निर्ह्यग्निः शीतेन वायति समिद्ध्यै
या ते अग्ने रुद्रिया तनूरित्याह स्वयैवैनद्देवतया
व्रतयति सयोनित्वाय शान्त्यै (७) ॥

(यो वा ओजं आह यदंशीयेति तेऽग्न एकांदश च ।)

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितायां षष्ठाष्टके
द्वितीयप्रपाठके द्वितीयोऽनुवाकः ॥ २ ॥

(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके द्वितीयोऽनुवाकः ।)

देवासुरा इति देव—असुराः । संयत्ता इति सं—यत्ताः ।
आसन् । ते । देवाः । मिथः । विप्रिया इति वि—प्रियाः ।

(तानूनप्त्रैष्ट्यभिधानम्)

आसन् । ते । अन्यः । अन्यस्मै । ज्यैष्ठ्याय । अति-
ष्ठमानाः । पञ्चधेति पञ्च—धा । वीति । अकामन् । अग्निः ।
वसुभिरिति वसु—भिः । सोमः । रुद्रैः । इन्द्रः । मरुद्भि-
रिति मरुत्—भिः । वरुणः । आदित्यैः । बृहस्पतिः ।
विश्वैः । देवैः । ते । अमन्यन्त । असुरेभ्यः । वै । इदम् ।
भ्रातृव्येभ्यः । रध्यामः । यत् । मिथः । विप्रिया इति
वि—प्रियाः । स्मः । याः । नः । इमाः । प्रियाः । तनुवः ।
ताः । समवद्यामहा इति सम्—अवद्यामहै । ताभ्यः ।
सः । निरिति । ऋच्छात् । यः (१) ।
नः । प्रथमः । अन्यः । अन्यस्मै । द्रुह्यात् । इति ।
तस्मात् । यः । सतानूनप्त्रिणामिति स—तानूनप्त्रिणाम् ।
प्रथमः । द्रुह्यति । सः । आर्तिम् । एति । ऋच्छति ।
यत् । तानूनप्त्रमिति तानू—नप्त्रम् । समवद्यतीति सम्—
अवद्यति । भ्रातृव्याभिभूत्या इति भ्रातृव्य—अभिभूत्यै ।
भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति ।
पञ्च । कृत्वः । अवेति । द्यति । पञ्चधेति पञ्च—धा ।
हि । ते । तत् । समवाद्यन्तेति सम्—अवाद्यन्त । अथो
इति । पञ्चाक्षरेति पञ्च—अक्षरा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः ।
यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । आपतय इत्या—
पतये । त्वा । गृह्णामि । इति । आह । प्राण इति प्र—

अनः । वै (२) । आपतिरित्या—पतिः । प्राणमिति प्र—अनम् । एव । प्रीणाति । परिपतय इति परि—पतये । इति । आह । मनः । वै । परिपतिरिति परि—पतिः । मनः । एव । प्रीणाति । तनूनप्त्र इति तनू—नप्त्रे । इति । आह । तनुवः । हि । ते । ताः । समवायन्तेति सम्—अवायन्त । शाक्वराय । इति । आह । शक्त्यै । हि । ते । ताः । समवायन्तेति सम्—अवायन्त । शक्मन् । ओजिष्ठाय । इति । आह । ओजिष्ठम् । हि । ते । तत् । आत्मनः । समवायन्तेति सम्—अवायन्त । अनाधृष्टमित्यना—धृष्टम् । असि । अनाधृष्यमित्यना—धृष्यम् । इति । आह । अनाधृष्टमित्यना—धृष्टम् । हि । एतत् । अनाधृष्यमित्यना—धृष्यम् । देवानाम् । ओजः (३) । इति । आह । देवानाम् । हि । एतत् । ओजः । अभिशस्तिपा इत्यभिशस्ति—पाः । अनभिशस्तेन्यमित्यनभि—शस्तेन्यम् । इति । आह । अभिशस्तिपा इत्यभिशस्ति—पाः । हि । एतत् । अनभिशस्तेन्यमित्यनभि—शस्तेन्यम् । अन्विति । मे । दीक्षाम् । दीक्षापतिरिति दीक्षा—पतिः । मन्यताम् । इति । आह । यथायजुरिति यथा—यजुः । एव । एतत् । घृतम् । वै । देवाः । वज्रम् । कृत्वा । सोमम् । अघ्नन् । अन्तिकम् ।

इव । खलु । वै । अस्य । एतत् । चरन्ति । यत् ।
तानूनप्त्रेणेति तानू—नप्त्रेण । प्रचरन्तीति प्र—चरन्ति ।
अश्शुरंश्शुरित्यश्शुः—अश्शुः । ते । देव । सोम । एति ।
प्यायताम् । इति । आह । यत् (४) । एव । अस्य ।
अपुवायते । यत् । मीयते । तत् । एव । अस्य ।
एतेन । एति । प्याययति । एति । तुभ्यम् । इन्द्रः ।
प्यायताम् । एति । त्वम् । इन्द्राय । प्यायस्व । इति ।
आह । उभौ । एव । इन्द्रम् । च । सोमम् । च । एति ।
प्याययति । एति । प्यायय । सखीन् । सन्या । मेधया ।
इति । आह । ऋत्विजः । वै । अस्य । सखायः । तान् ।
एव । एति । प्याययति । स्वस्ति । ते । देव । सोम ।
सुत्याम् । अशीय (५) । इति । आह । आशिषमि-
त्या—शिषम् । एव । एताम् । एति । शास्ते ।
प्रेति । वै । एते । अस्मात् । लोकात् । च्यवन्ते ।
ये । सोमम् । आप्याययन्तीत्या—प्याययन्ति ।
अन्तरिक्षदेवत्य इत्यन्तरिक्ष—देवत्यः । हि । सोमः । आप्या-
यित इत्या—प्यायितः । एष्टः । रायः । प्रेति । इषे ।
भगाय । इति । आह । द्यावापृथिवीभ्यामिति द्यावा—पृथि-
वीभ्याम् । एव । नमस्कृत्येति नमः—कृत्य । अस्मिन् ।
लोके । प्रतीति । तिष्ठन्ति । देवासुरा इति देव—असुराः ।

संयत्ता इति सं—यत्ताः । आसन् । ते । देवाः । बिभ्यतः । अग्निम् । प्रेति । अविशन् । तस्मात् । आहुः । अग्निः । सर्वाः । देवताः । इति । ते (६) । अग्निम् । एव । वरूथम् । कृत्वा । असुरान् । अभीति । अभवन् । अग्निम् । इव । खलु । वै । एषः । प्रेति । विशति । यः । अवान्तरदीक्षामित्यवान्तर—दीक्षाम् । उपैतीत्युप—एति । भ्रातृव्याभिभूत्या इति भ्रातृव्य—अभिभूत्यै । भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति । आत्मानम् । एव । दीक्षया । पाति । प्रजामिति प्र—जाम् । अवान्तरदीक्षयेत्यवान्तर-दीक्षया । संतरामिति सं—तराम् । मेखलाम् । समायच्छत इति सम्—आयच्छते । प्रजेति प्र—जा । हि । आत्मनः । अन्तरतरेत्यन्तर—तरा । तप्तव्रत इति तप्त—व्रतः । भवति । मदन्तीभिः । मार्जयते । निरिति । हि । अग्निः । शीतेन । वायति । समिद्ध्या इति सम्—इद्ध्यै । या । ते । अग्ने । रुद्रिया । तनूः । इति । आह । स्वया । एव । एनत । देवतया । व्रतयति । सयोनित्वायेति सयोनि—त्वाय । शान्त्यै (७) ॥

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितापदपाठे षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके द्वितीयोऽनुवाकः ॥ २ ॥

———

(उपसद्धोमाभिधानम्)
(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके तृतीयोऽनुवाकः ।)

तेषामसुराणां तिस्रः पुर आसन्नयस्मय्यवमाऽथ रजताऽथ हरिणी ता देवा जेतुं नाशक्नुवन्ता उपस-दैवाजिगीषन्तस्मादाहुर्यश्चैवं वेद यश्च नोपसदा वै महापुरं जयन्तीति त इषुꣳ समस्कुर्वताग्निमनीकꣳ सोमꣳ शल्यं विष्णुं तेजनं तेऽब्रुवन्क इमामसिष्यतीति (१) रुद्र इत्यब्रुवन्रुद्रो वै क्रूरः सोऽस्यत्विति सोऽब्रवीद्वरं वृणा अहमेव पशूनामधिपतिरसानीति तस्माद्रुद्रः पशूनामधिपतिस्ताꣳ रुद्रोऽवासृजत्स तिस्रः पुरो भित्त्वैभ्यो लोकेभ्योऽसुरान्प्राणुदत यदुपसद उपसद्यन्ते भ्रातृव्यपराणुत्त्यै नान्यामाहुतिं पुरस्ताज्जु-हुयाद्यदन्यामाहुतिं पुरस्ताज्जुहुयात् (२) अन्य-न्मुखं कुर्यात्स्रुवेणाऽऽघारमा घारयति यज्ञस्य प्रज्ञात्यै पराङतिक्रम्य जुहोति पराच एवैभ्यो लोकेभ्यो यज-मानो भ्रातृव्यान्प्र णुदते पुनरत्याक्रम्योपसदं जुहोति प्रणुद्यैवैभ्यो लोकेभ्यो भ्रातृव्याञ्जित्वा भ्रातृव्यलोक-मभ्यारोहति देवा वै याः प्रातरुपसद उपासीदन्न-ह्नस्ताभिरसुरान्प्राणुदन्त याः सायꣳ रात्रियै ताभि-र्यत्सायंप्रातरुपसदः (३) उपसद्यन्तेऽहोरात्राभ्यामेव

तद्यजमानो भ्रातृव्यान्प्र णुदते याः प्रातर्याज्याः स्युस्ताः सायं पुरोनुवाक्याः कुर्यादयातयामत्वाय तिस्र उपसद उपैति त्रय इमे लोका इमानेव लोकान्प्रीणाति षट्सं पद्यन्ते षड्वा ऋतव ऋतूनेव प्रीणाति द्वादशाहीने सोम उपैति द्वादश मासाः संवत्सरः संवत्सरमेव प्रीणाति चतुर्विंशतिः सम् (४) पद्यन्ते चतुर्विंशतिरर्धमासा अर्धमासानेव प्रीणात्याराग्रामवान्तरदीक्षामुपेयाद्यः कामयेतास्मिन्मे लोकेऽर्धुकꣳ स्यादित्येकमग्रेऽथ द्वावथ त्रीनथ चतुर एषा वा आराग्राऽवान्तरदीक्षाऽस्मिन्नेवास्मै लोकेऽर्धुकं भवति परोवरीयसीमवान्तरदीक्षामुपेयाद्यः कामयेतामुष्मिन्मे लोकेऽर्धुकꣳ स्यादिति चतुरोऽग्रेऽथ त्रीनथ द्वावथैकमेषा वै परोवरीयस्यवान्तरदीक्षाऽमुष्मिन्नेवास्मै लोकेऽर्धुकं भवति (५) ॥

(अग्निष्यतीति जुहुयात्सायंप्रातरुपसदश्चतुर्विꣳशतिः सं चतुरोऽग्रे षोडश च ।)

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितायां षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके तृतीयोऽनुवाकः ॥ ३ ॥

(उपसद्धोमाभिधानम्)

(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके तृतीयोऽनुवाकः ।)

तेषाम् । असुराणाम् । तिस्रः । पुरः । आसन् । अयस्मयी । अवमा । अथ । रजता । अथ । हरिणी । ताः । देवाः । जेतुम् । न । अशक्नुवन् । ताः । उपसदेत्युप-सदा । एव । अजिगीषन् । तस्मात् । आहुः । यः । च । एवम् । वेद । यः । च । न । उपसदेत्युप-सदा । वै । महापुरमिति महा-पुरम् । जयन्ति । इति । ते । इषुम् । समिति । अकुर्वत । अग्निम् । अनीकम् । सोमम् । शल्यम् । विष्णुम् । तेजनम् । ते । अब्रुवन् । कः । इमाम् । असिष्यति । इति (१) । रुद्रः । इति । अब्रुवन् । रुद्रः । वै । क्रूरः । सः । अस्यतु । इति । सः । अब्रवीत् । वरम् । वृणै । अहम् । एव । पशूनाम् । अधिपतिरित्यधि-पतिः । असानि । इति । तस्मात् । रुद्रः । पशूनाम् । अधिपतिरित्यधि-पतिः । ताम् । रुद्रः । अवेति । असृजत् । सः । तिस्रः । पुरः । भित्त्वा । एभ्यः । लोकेभ्यः । असुरान् । प्रेति । अनुदत । यत् । उपसद इत्युप-सदः । उपसद्यन्त इत्युप-सद्यन्ते । भ्रातृव्यपराणुत्त्या इति भ्रातृव्य-पराणुत्त्यै । न । अन्याम् । आहुतिमित्या-हुतिम् । पुरस्तात् । जुहुयात् । यत् ।

अन्याम् । आहुतिमित्या—हुतिम् । पुरस्तात् । जुहुयात् (२) । अन्यत् । मुखम् । कुर्यात् । स्रुवेण । आघारमित्या—घारम् । एति । घारयति । यज्ञस्य । प्रज्ञात्या इति प्र—ज्ञात्यै । पराङ् । अतिक्रम्येत्यति—क्रम्य । जुहोति । पराचः । एव । एभ्यः । लोकेभ्यः । यजमानः । भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदते । पुनः । अत्याक्रम्येत्यति—आक्रम्य । उपसदमित्युप—सदम् । जुहोति । प्रणुद्येति प्र—नुद्य । एव । एभ्यः । लोकेभ्यः । भ्रातृव्यान् । जित्वा । भ्रातृव्यलोकमिति भ्रातृव्य—लोकम् । अभ्यारोहतीत्यभि—आरोहति । देवाः । वै । याः । प्रातः । उपसद इत्युप—सदः । उपासीदन्नित्युप—असीदन् । अह्नः । ताभिः । असुरान् । प्रेति । अनुदन्त । याः । सायम् । रात्रियै । ताभिः । यत् । सायंप्रातरिति सायं—प्रातः । उपसद इत्युप—सदः (३) । उपसद्यन्त इत्युप—सद्यन्ते । अहोरात्राभ्यामित्यहः—रात्राभ्याम् । एव । तत् । यजमानः । भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदते । याः । प्रातः । याज्याः । स्युः । ताः । सायम् । पुरोनुवाक्या इति पुरः—अनुवाक्याः । कुर्यात् । अयातयामत्वायेत्ययातयाम—त्वाय । तिस्रः । उपसद इत्युप—सदः । उपेति । एति । त्रयः । इमे । लोकाः । इमान् । एव । लोकान् ।

प्रीणाति । षट् । समिति । पद्यन्ते । षट् । वै । ऋतवः । ऋतून् । एव । प्रीणाति । द्वादश । अहीने । सोमे । उपेति । एति । द्वादश । मासाः । संवत्सर इति सं—वत्सरः । संवत्सरमिति सं—वत्सरम् । एव । प्रीणाति । चतुर्विꣳशतिरिति चतुः—विꣳशतिः । समिति (४) । पद्यन्ते । चतुर्विꣳशतिरिति चतुः—विꣳशतिः । अर्धमासा इत्यर्ध—मासाः । अर्धमासानित्यर्ध—मासान् । एव । प्रीणाति । आराग्रामित्यारा—अग्राम् । अवान्तरदीक्षामित्यवान्तर—दीक्षाम् । उपेति । इयात् । यः । कामयेत । अस्मिन् । मे । लोके । अर्धुकम् । स्यात् । इति । एकम् । अग्रे । अथ । द्वौ । अथ । त्रीन् । अथ । चतुरः । एषा । वै । आराग्रेत्यारा—अग्रा । अवान्तरदीक्षेत्यवान्तर—दीक्षा । अस्मिन् । एव । अस्मै । लोके । अर्धुकम् । भवति । परोवरीयसीमिति परः—वरीयसीम् । अवान्तरदीक्षामित्यवान्तर—दीक्षाम् । उपेति । इयात् । यः । कामयेत । अमुष्मिन् । मे । लोके । अर्धुकम् । स्यात् । इति । चतुरः । अग्रे । अथ । त्रीन् । अथ । द्वौ । अथ । एकम् । एषा । वै । परोवरीयसीति परः—वरीयसी । अवान्तरदीक्षेत्य-

वान्तर—दीक्षा । अमुष्मिन् । एव । अस्मै । लोके । अर्धुकम् । भवति (५) ॥

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितापदपाठे षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके तृतीयोऽनुवाकः ॥ ३ ॥

(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके चतुर्थोऽनुवाकः ।)

सुवर्गं वा एते लोकं यन्ति य उपसद उपयन्ति तेषां य उन्नयते हीयत एव स नोदनेषीति सून्नीयमिव यो वै स्वार्थेतां यताᳪ श्रान्तो हीयत उत स निष्ट्याय सह वसति तस्मात्सकृदुन्नीय नापरमुन्नयेत दध्नोन्नयेतैतद्वै पशूनाᳪ रूपᳪ रूपेणैव पशूनव रुन्धे (१) यज्ञो देवेभ्यो निलायत विष्णू रूपं कृत्वा स पृथिवीं प्राविशत्तं देवा हस्तान्त्सᳪरभ्यैच्छन्तमिन्द्र उपर्युपर्यत्यक्रामत्सोऽब्रवीत्को माऽयमुपर्युपर्यत्यक्रमीदित्यहं दुर्गे हन्तेत्यथ कस्त्वमित्यहं दुर्गादाहर्तेति सोऽब्रवीद्दुर्गे वै हन्ताऽवोचथा वराहोऽयं वाममोषः (२) सप्तानां गिरीणां परस्ताद्वित्तं वेद्यमसुराणां बिभर्ति तं जहि यदि दुर्गे हन्ताऽसीति स दर्भपुञ्जीलमुद्वृह्य सप्त गिरीन्भित्त्वा तमहन्त्सोऽब्रवीद्दुर्गाद्वा आहर्ताऽवोचथा एतमा हरेति

तेभ्यो यज्ञ एव यज्ञमाऽहरयत्तद्वित्तं वेद्यमसुराणाम-विन्दन्त तदेकं वेद्यै वेदित्वमसुराणाम् (३) वा इयमग्र आसीद्यावदासीनः परापश्यति तावद्देवानां ते देवा अब्रुवन्नस्त्वेव नोऽस्यामपीति कियद्वो दास्याम इति यावदियꣳ सलावृकी त्रिः परिक्रामति तावन्नो दत्तेति स इन्द्रः सलावृकी रूपं कृत्वेमां त्रिः सर्वतः पर्यक्रामत्तदिमामविन्दन्त यदिमामवि-न्दन्त तद्वेद्यै वेदित्वम् (४) सा वा इयꣳ सर्वैव वेदिरियति शक्ष्यामीति त्वा अवमाय यजन्ते त्रिꣳश-त्पदानि पश्चात्तिरश्ची भवति षट्त्रिꣳशत्प्राची चतु-र्विꣳशतिः पुरस्तात्तिरश्ची दशदश सं पद्यन्ते दशा-क्षरा विराडन्नं विराड्विराजैवान्नाद्यमव रुन्ध उद्धन्ति यदेवास्या अमेध्यं तदप हन्त्युद्धन्ति तस्मा-दोषधयः परा भवन्ति बर्हिः स्तृणाति तस्मादोष-धयः पुनरा भवन्त्युत्तरं बर्हिष उत्तरबर्हिः स्तृणाति प्रजा वै बर्हिर्यजमान उत्तरबर्हिर्यजमानमेवायजमा-नादुत्तरं करोति तस्माद्यजमानोऽयजमानादु-त्तरः (५) ॥

(रुन्धे वाममोषो वेदित्वमसुराणां वेदित्वं
भवन्ति पञ्चविꣳशतिश्च ।)

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितायां षष्ठाष्टके
द्वितीयप्रपाठके चतुर्थोऽनुवाकः ॥ ४ ॥

(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके चतुर्थोऽनुवाकः ।)

———

सुवर्गमिति सुवः—गम् । वै । एते । लोकम् । यन्ति । ये । उपसद इत्युप—सदः । उपयन्तीत्युप—यन्ति । तेषाम् । यः । उन्नयत इत्युत्—नयते । हीयते । एव । सः । न । उदिति । अनेषि । इति । सून्नीयमिति सु—उन्नीयम् । इव । यः । वै । स्वार्थेतामिति स्वार्थ—इताम् । यताम् । श्रान्तः । हीयते । उत । सः । निष्ट्याय । सह । वसति । तस्मात् । सकृत् । उन्नीयेत्युत्—नीय । न । अपरम् । उदिति । नयेत । दध्ना । उदिति । नयेत । एतत् । वै । पशूनाम् । रूपम् । रूपेण । एव । पशून् । अवेति । रुन्धे (१) । यज्ञः । देवेभ्यः । निलायत । विष्णुः । रूपम् । कृत्वा । सः । पृथिवीम् । प्रेति । अविशत् । तम् । देवाः । हस्तान् । सꣳरभ्येति सं—रभ्य । ऐच्छन् । तम् । इन्द्रः । उपर्युपरीत्युपरि—उपरि । अतीति । अक्रामत् । सः । अब्रवीत् । कः । मा । अयम् । उपर्युपरीत्युपरि—उपरि । अतीति । अक्रमीत् । इति । अहम् । दुर्ग इति दुः—गे । हन्ता । इति । अथ । कः । त्वम् । इति । अहम् । दुर्गादिति दुः—गात् । आहर्तेत्या—हर्ता । इति । सः । अब्रवीत् । दुर्ग इति

दुः—गे । वै । हन्ता । अवोचथाः । वराहः । अयम् ।
वाममोष इति वाम—मोषः (२) । सप्तानाम् ।
गिरीणाम् । परस्तात् । वित्तम् । वेद्यम् । असुराणाम् ।
बिभर्ति । तम् । जहि । यदि । दुर्ग इति दुः—गे ।
हन्ता । असि । इति । सः । दर्भपुञ्जीलमिति दर्भ—
पुञ्जीलम् । उद्वृह्येत्युत्—वृह्य । सप्त । गिरीन् । भित्त्वा । तम् ।
अहन् । सः । अब्रवीत् । दुर्गादिति दुः—गात् । वै ।
आहर्तेत्या—हर्ता । अवोचथाः । एतम् । एति । हर ।
इति । तम् । एभ्यः । यज्ञः । एव । यज्ञम् । एति ।
अहरत् । यत् । तत् । वित्तम् । वेद्यम् । असुराणाम् ।
अविन्दन्त । तत् । एकम् । वेद्यै । वेदित्वमिति वेदि—
त्वम् । असुराणाम् (३) । वै । इयम् । अग्रे ।
आसीत् । यावत् । आसीनः । परापश्यतीति परा—
पश्यति । तावत् । देवानाम् । ते । देवाः । अब्रुवन् ।
अस्तु । एव । नः । अस्याम् । अपीति । इति ।
कियत् । वः । दास्यामः । इति । यावत् । इयम् ।
सलावृकी । त्रिः । परिक्रामतीति परि—क्रामति ।
तावत् । नः । दत्त । इति । सः । इन्द्रः । सलावृकी ।
रूपम् । कृत्वा । इमाम् । त्रिः । सर्वतः । परीति ! अक्रा-
मत् । तत् । इमाम् । अविन्दन्त । यत् । इमाम् । अविन्दन्त ।

तत् । वेद्यै । वेदित्वमिति वेदि-त्वम् (४) । सा । वै । इयम् । सर्वा । एव । वेदिः । इयति । शक्ष्यामि । इति । तु । वै । अवमायेत्यव-माय । यजन्ते । त्रिꣳशत् । पदानि । पश्चात् । तिरश्ची । भवति । षट्त्रिꣳशदिति षट्-त्रिꣳशत् । प्राची । चतुर्विꣳशतिरिति चतुः-विꣳशतिः । पुरस्तात् । तिरश्ची । दशदशेति दश-दश । समिति । पद्यन्ते । दशाक्षरेति दश-अक्षरा । विराडिति वि-राट् । अन्नम् । विराडिति वि-राट् । विराजेति वि-राजा । एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । अवेति । रुन्धे । उदिति । हन्ति । यत् । एव । अस्याः । अमेध्यम् । तत् । अपेति । हन्ति । उदिति । हन्ति । तस्मात् । ओषधयः । परेति । भवन्ति । बर्हिः । स्तृणाति । तस्मात् । ओषधयः । पुनः । एति । भवन्ति । उत्तरमित्युत्-तरम् । बर्हिषः । उत्तरबर्हिरित्युत्तर-बर्हिः । स्तृणाति । प्रजा इति प्र-जाः । वै । बर्हिः । यजमानः । उत्तरबर्हिरित्युत्तर-बर्हिः । यजमानम् । एव । अयजमानात् । उत्तरमित्युत्-तरम् । करोति । तस्मात् । यजमानः । अयजमानात् । उत्तर इत्युत्-तरः (५) ॥

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितापदपाठे षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके चतुर्थोऽनुवाकः ॥ ४ ॥

(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके पञ्चमोऽनुवाकः ।)

यद्वा अनीशानो भारमादत्ते वि वै स लिशते यद्द्वादश साह्नस्योपसदः स्युस्तिस्रोऽहीनस्य यज्ञस्य विलोम क्रियेत तिस्र एव साह्नस्योपसदो द्वादशाहीनस्य यज्ञस्य सवीर्यत्वायाथो सलोम क्रियते वत्सस्यैकः स्तनो भागी हि सोऽथैकः स्तनं व्रतमुपैत्यथ द्वावथ त्रीनथ चतुर एतद्वै (१) क्षुरपवि नाम व्रतं येन प्र जातान्भ्रातृव्यान्नुदते प्रति जनिष्यमाणानथो कनीयसैव भूय उपैति चतुरोऽग्रे स्तनान्व्रतमुपैत्यथ त्रीनथ द्वावथैकमेतद्वै सुजघनं नाम व्रतं तपस्यः सुवर्ग्यमथो प्रैव जायते प्रजया पशुभिर्यवागू राजन्यस्य व्रतं क्रूरेव वै यवागूः क्रूर इव (२) राजन्यो वज्रस्य रूपः समृद्ध्या आमिक्षा वैश्यस्य पाकयज्ञस्य रूपं पुष्ट्यै पयो ब्राह्मणस्य तेजो वै ब्राह्मणस्तेजः पयस्तेजसैव तेजः पय आत्मन्धत्तेऽथो पयसा वै गर्भा वर्धन्ते गर्भ इव खलु वा एष यद्दीक्षितो यदस्य पयो व्रतं भवत्यात्मानमेव तद्वर्धयति त्रिव्रतो वै मनुरासीद्द्विव्रता असुरा एकव्रताः (३) देवाः प्रातर्मध्यंदिने सायं तन्मनोर्व्र-

तमासीत्पाकयज्ञस्य रूपं पुष्ट्यै प्रातश्च सायं चासुराणां निर्मध्यं क्षुधो रूपं ततस्ते पराऽभवन्मध्यंदिने मध्यरात्रे देवानां ततस्तेऽभवन्त्सुवर्गं लोकमायन्यदस्य मध्यंदिने मध्यरात्रे व्रतं भवति मध्यतो वा अन्नेन भुञ्जते मध्यत एव तदूर्जं धत्ते भ्रातृव्याभिभूत्यै भवत्यात्मना (४) पराऽस्य भ्रातृव्यो भवति गर्भो वा एष यद्दीक्षितो योनिर्दीक्षितविमितं यद्दीक्षितो दीक्षितविमितात्प्रवसेद्यथा योनेर्गर्भः स्कन्दति तादृगेव तन्न प्रवस्तव्यमात्मनो गोपीथायैष वै व्याघ्रः कुलगोपो यदग्निस्तस्माद्यद्दीक्षितः प्रवसेत्स एनमीश्वरोऽनूत्थाय हन्तोर्न प्रवस्तव्यमात्मनो गुप्त्यै दक्षिणतः शय एतद्वै यजमानस्याऽऽयतनꣳ स्व एवाऽऽयतने शयेऽग्निमभ्यावृत्य शये देवता एव यज्ञमभ्यावृत्य शये (५) ॥

(एतद्वै क्रूर इवैकव्रता आत्मना यजमानस्य त्रयोदश च।)

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितायां षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके पञ्चमोऽनुवाकः ॥ ५ ॥

———

(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके पञ्चमोऽनुवाकः ।)

यत् । वै । अनीशानः । भारम् । आदत्त इत्या—दत्ते । वीर्ति । वै । सः । लिशते । यत् । द्वादश । साह्नस्येति स—अह्नस्य । उपसद इत्युप—सदः । स्युः । तिस्रः । अहीनस्य । यज्ञस्य । विलोमेति वि—लोम । क्रियेत । तिस्रः । एव । साह्नस्येति स—अह्नस्य । उपसद इत्युप—सदः । द्वादश । अहीनस्य । यज्ञस्य । सवीर्यत्वायेति सवीर्य—त्वाय । अथो इति । सलोमेति स—लोम । क्रियते । वत्सस्य । एकः । स्तनः । भागी । हि । सः । अथ । एकम् । स्तनम् । व्रतम् । उपेति । एति । अथ । द्वौ । अथ । त्रीन् । अथ । चतुरः । एतत् । वै (१) । क्षुरपवीति क्षुर—पवि । नाम । व्रतम् । येन । प्रेति । जातान् । भ्रातृव्यान् । नुदते । प्रतीति । जनिष्यमाणान् । अथो इति । कनीयसा । एव । भूयः । उपेति । एति । चतुरः । अग्रे । स्तनान् । व्रतम् । उपेति । एति । अथ । त्रीन् । अथ । द्वौ । अथ । एकम् । एतत् । वै । सुजघनमिति सु—जघनम् । नाम । व्रतम् । तपस्यम् । सुवर्ग्यमिति सुवः—ग्यम् । अथो इति । प्रेति । एव । जायते । प्रजयेति प्र—जया । पशुभिरिति पशु—भिः । यवागूः ।

राजन्यस्य । व्रतम् । क्रूरा । इव । वै । यवागूः । क्रूरः । इव (२) । राजन्यः । वज्रस्य । रूपम् । समृद्ध्या इति सम्—ऋद्ध्यै । आमिक्षा । वैश्यस्य । पाकयज्ञस्येति पाक—यज्ञस्य । रूपम् । पुष्ट्यै । पयः । ब्राह्मणस्य । तेजः । वै । ब्राह्मणः । तेजः । पयः । तेजसा । एव । तेजः । पयः । आत्मन् । धत्ते । अथो इति । पयसा । वै । गर्भाः । वर्धन्ते । गर्भः । इव । खलु । वै । एषः । यत् । दीक्षितः । यत् । अस्य । पयः । व्रतम् । भवति । आत्मानम् । एव । तत् । वर्धयति । त्रिव्रत इति त्रि—व्रतः । वै । मनुः । आसीत् । द्विव्रता इति द्वि—व्रताः । असुराः । एकव्रता इत्येक—व्रताः (३) । देवाः । प्रातः । मध्यंदिने । सायम् । तत् । मनोः । व्रतम् । आसीत् । पाकयज्ञस्येति पाक—यज्ञस्य । रूपम् । पुष्ट्यै । प्रातः । च । सायम् । च । असुराणाम् । निर्मध्यमिति निः—मध्यम् । क्षुधः । रूपम् । ततः । ते । परेति । अभवन् । मध्यंदिने । मध्यरात्र इति मध्य—रात्रे । देवानाम् । ततः । ते । अभवन् । सुवर्गमिति सुवः—गम् । लोकम् । आयन् । यत् । अस्य । मध्यंदिने । मध्यरात्र इति मध्य—रात्रे । व्रतम् । भवति । मध्यतः । वै । अन्नेन । भुञ्जते । मध्यतः । एव । तत् । ऊर्जम् । धत्ते ।

(व्रतनिरूपणम्)

भ्रातृव्याभिभूत्या इति भ्रातृव्य–अभिभूत्यै । भवति । आत्मना (४) । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति । गर्भः । वै । एषः । यत् । दीक्षितः । योनिः । दीक्षितविमितमिति दीक्षित–विमितम् । यत् । दीक्षितः । दीक्षितविमितादिति दीक्षित–विमितात् । प्रवसेदिति प्र–वसेत् । यथा । योनेः । गर्भः । स्कन्दति । तादृक् । एव । तत् । न । प्रवस्तव्यमिति प्र–वस्तव्यम् । आत्मनः । गोपीथाय । एषः । वै । व्याघ्रः । कुलगोप इति कुल–गोपः । यत् । अग्निः । तस्मात् । यत् । दीक्षितः । प्रवसेदिति प्र–वसेत् । सः । एनम् । ईश्वरः । अनूत्थायेत्यनु–उत्थाय । हन्तोः । न । प्रवस्तव्यमिति प्र–वस्तव्यम् । आत्मनः । गुप्त्यै । दक्षिणतः । शये । एतत् । वै । यजमानस्य । आयतनमित्या–यतनम् । स्वे । एव । आयतन इत्या–यतने । शये । अग्निम् । अभ्यावृत्येत्यभि–आवृत्य । शये । देवताः । एव । यज्ञम् । अभ्यावृत्येत्यभि–आवृत्य । शये (५) ॥

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितापदपाठे [illegible]ाष्टके द्वितीयप्रपाठके पञ्चमोऽनुवाकः ॥ ५

———

(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके षष्ठोऽनुवाकः ।)

पुरोहविषि देवयजने याजयेयं कामयेतो-
पैनमुत्तरो यज्ञो नमेदभि सुवर्गं लोकं जयेदित्येतद्वै
पुरोहविर्देवयजनं यस्य होता प्रातरनुवाकमनुब्रुवन्न-
ग्निमप आदित्यमभि विपश्यत्युपैनमुत्तरो यज्ञो
नमत्यभि सुवर्गं लोकं जयत्याप्ते देवयजने
याजयेद्भ्रातृव्यवन्तं पन्थां वाऽधिस्पर्शयेत्कर्तं वा
यावन्नानसे यातवै (१) न रथायैतद्वा आप्तं
देवयजनमाप्नोत्येव भ्रातृव्यं नैनं भ्रातृव्य आप्नोत्येको-
न्नते देवयजने याजयेत्पशुकाममेकोन्नताद्वै देवयज-
नादङ्गिरसः पशूनसृजन्तान्तरा सदोहविर्धाने उन्नतꣳ
स्यादेतद्वा एकोन्नतं देवयजनं पशुमानेव भवति
त्र्युन्नते देवयजने याजयेत्सुवर्गकामं त्र्युन्नताद्वै
देवयजनादङ्गिरसः सुवर्गं लोकमायन्नन्तराऽऽहवनीयं
च हविर्धानं च (२) उन्नतꣳ स्यादन्तरा हवि-
र्धानं च सदश्चान्तरा सदश्च गार्हपत्यं चैतद्वै
त्र्युन्नतं देवयजनꣳ सुवर्गमेव लोकमेति प्रतिष्ठिते
देवयजने याजयेत्प्रतिष्ठाकाममेतद्वै प्रतिष्ठितं देव-
यजनं यत्सर्वतः समं प्रत्येव तिष्ठति यत्रान्याअन्या

ओषधयो व्यतिषक्ताः स्युस्तया याजयेत्पशुकाममेतद्वै पशूनाꣳ रूपꣳ रूपेणैवास्मै पशून् (३) अव रुन्धे पशुमानेव भवति निर्ऋतिगृहीते देवयजने याजयेयं कामयेत निर्ऋत्याऽस्य यज्ञं ग्राहयेयमित्येतद्वै निर्ऋतिगृहीतं देवयजनं यत्सदृश्यै सत्या ऋक्षं निर्ऋत्यैवास्य यज्ञं ग्राहयति व्यावृत्ते देवयजने याजयेद्व्यावृत्कामं यं पात्रे वा तल्पे वा मीमाꣳसेरन्प्राचीनमाहवनीयात्प्रवणꣳ स्यात्प्रतीचीनं गार्हपत्यादेतद्वै व्यावृत्तं देवयजनं वि पाप्मना भ्रातृव्येणाऽऽवर्तते नैनं पात्रे न तल्पे मीमाꣳसन्ते कार्ये देवयजने याजयेद्भूतिकामं कार्यो वै पुरुषो भवत्येव (४) ॥

(यातवै हविर्धाने च पशून्पाप्मनाऽष्टादश च)।

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितायां षष्ठाष्टके प्रथमप्रपाठके षष्ठोऽनुवाकः ॥ ६ ॥

(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके षष्ठोऽनुवाकः ।)

पुरोहविषीति पुरः—हविषि । देवयजन इति देव—यजने । याजयेत् । यम् । कामयेत । उपेति । एनम् । उत्तर इत्युत्—तरः । यज्ञः । नमेत् । अभीति । सुवर्गमिति सुवः—

गम् । लोकम् । जयेत् । इति । एतत् । वै । पुरोहविरिति पुरः—हविः । देवयजनमिति देव—यजनम् । यस्य । होता । प्रातरनुवाकमिति प्रातः—अनुवाकम् । अनुब्रुवन्नित्यनु—ब्रुवन् अग्निम् । अपः । आदित्यम् । अभीति । विपश्यतीति वि—पश्यति । उपेति । एनम् । उत्तर इत्युत्—तरः । यज्ञः । नमति । अभीति । सुवर्गमिति सुवः—गम् । लोकम् । जयति । आप्ते । देवयजन इति देव—यजने । याजयेत् । भ्रातृव्यवन्तमिति भ्रातृव्य—वन्तम् । पन्थाम् । वा । अधिस्पर्शयेदित्यधि—स्पर्शयेत् । कर्तम् । वा । यावत् । न । अनसे । यातवै (१) । न । रथाय । एतत् । वै । आप्तम् । देवयजनमिति देव—यजनम् । आप्नोति । एव । भ्रातृव्यम् । न । एनम् । भ्रातृव्यः । आप्नोति । एकोन्नत इत्येक—उन्नते । देवयजन इति देवयजने । याजयेत् । पशुकाममिति पशु—कामम् । एकोन्नतादित्येक—उन्नतात् । वै । देवयजनादिति देव—यजनात् । अङ्गिरसः । पशून् । असृजन्त । अन्तरा । सदोहविर्धाने इति सदः—हविर्धाने । उन्नतमित्युत्—नतम् । स्यात् । एतत् । वै । एकोन्नतमित्येक—उन्नतम् । देवयजनमिति देव—यजनम् । पशुमानिति पशु—मान् । एव । भवति । त्र्युन्नत इति त्रि—उन्नते । देवयजन इति देव-यजने । याजयेत् । सुवर्गका-

(काम्ययागभूम्यभिधानम्)

ममिति सुवर्ग—कामम् । त्र्युन्नतादिति त्रि—उन्नतात् । वै ।
देवयजनादिति देव—यजनात् । अङ्गिरसः । सुवर्गमिति
सुवः—गम् । लोकम् । आयन् । अन्तरा ।
आहवनीयमित्या—हवनीयम् । च । हविर्धानमिति हविः—
धानम् । च (२)। उन्नतमित्युत्—नतम् । स्यात् ।
अन्तरा । हविर्धानमिति हविः—धानम् । च । सदः । च ।
अन्तरा । सदः । च । गार्हपत्यमिति गार्ह—पत्यम् । च ।
एतत् । वै । त्र्युन्नतमिति त्रि—उन्नतम् । देवयजन-
मिति देव—यजनम् । सुवर्गमिति सुवः—गम् । एव ।
लोकम् । एति । प्रतिष्ठित इति प्रति—स्थिते । देवयजन
इति देव—यजने । याजयेत् । प्रतिष्ठाकाममिति प्रतिष्ठा—
कामम् । एतत् । वै । प्रतिष्ठितमिति प्रति—स्थितम् ।
देवयजनमिति देव—यजनम् । यत् । सर्वतः । समम् ।
प्रतीति । एव । तिष्ठति । यत्र । अन्याअन्या इत्यन्याः—
अन्याः । ओषधयः । व्यतिषक्ता इति वि—अतिषक्ताः ।
स्युः । तत् । याजयेत् । पशुकाममिति पशु—कामम् ।
एतत् । वै । पशूनाम् । रूपम् । रूपेण । एव । अस्मै ।
पशून् (३) अवेति । रुन्धे । पशुमानिति पशु—मान् ।
एव । भवति । निर्ऋतिगृहीत इति निर्ऋति—गृहीते । देव-
यजन इति देव—यजने । याजयेत् । यम् । कामयेत ।

निर्ऋत्येति निः—ऋत्या । अस्य । यज्ञम् । ग्राहयेयम् । इति । एतत् । वै । निर्ऋतिगृहीतमिति निर्ऋति—गृहीतम् । देवयजनमिति देव—यजनम् । यत् । सदृश्यै । सत्याः । ऋक्षम् । निर्ऋत्येति निः—ऋत्या । एव । अस्य । यज्ञम् । ग्राहयति । व्यावृत्त इति वि—आवृत्ते । देवयजन इति देव—यजने । याजयेत् । व्यावृत्कामिति व्यावृत्—कामम् । यम् । पात्रे । वा । तल्पे । वा । मीमाꣳसेरन् । प्राचीनम् । आहवनीयादित्या—हवनीयात् । प्रवणमिति प्र—वनम् । स्यात् । प्रतीचीनम् । गार्हपत्यादिति गार्ह—पत्यात् । एतत् । वै । व्यावृत्तमिति वि—आवृत्तम् । देवयजनमिति देव—यजनम् । वीति । पाप्मना । भ्रातृव्येण । एति । वर्तते । न । एनम् । पात्रे । न । तल्पे । मीमाꣳसन्ते । कार्ये । देवयजन इति देव—यजने । याजयेत् । भूतिकाममिति भूति—कामम् । कार्यः । वै । पुरुषः । भवति । एव (४) ॥

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितापदपाठे षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके षष्ठोऽनुवाकः ॥ ६ ॥

(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके सप्तमोऽनुवाकः ।)

तेभ्य उत्तरवेदिः सि ही रूपं कृत्वोभयानन्त-

राऽपक्रम्यातिष्ठत्ते देवा अमन्यन्त यतरान्वा इयमु-
पावर्त्स्यति त इदं भविष्यन्तीति तामुपामन्त्रयन्त
साऽब्रवीद्वरं वृणै सर्वान्मया कामान्व्यश्नवथ
पूर्वां तु माऽग्नेराहुतिरश्नवता इति तस्मादुत्तरवे-
दिं पूर्वामग्नेर्व्याघारयन्ति वारेवृतꣳ ह्यस्यै शम्यया
परि मिमीते (१) मात्रैवास्यै साऽथो युक्तेनैव
युक्तमव रुन्धे वित्तायनी मेऽसीत्याह वित्ता ह्येनानाव-
त्तिक्तायनी मेऽसीत्याह तिक्तान्ह्येनानावदवतान्मा
नाथितमित्याह नाथितान्ह्येनानावदवतान्मा व्यथि-
तमित्याह व्यथितान्ह्येनानावद्विदेरग्निर्नभो नाम
(२) अग्ने अङ्गिर इति त्रिर्हरति य एवैषु लोके-
ष्वग्नयस्तानेवाव रुन्धे तूष्णीं चतुर्थꣳ हरत्यनि-
रुक्तमेवाव रुन्धे सिꣳहीरसि महिषीरसीत्याह
सिꣳहीर्ह्येषा रूपं कृत्वोभयानन्तराऽपक्रम्यातिष्ठ—
दुरु प्रथस्वोरु ते यज्ञपतिः प्रथतामित्याह यजमा-
नमेव प्रजया पशुभिः प्रथयति ध्रुवा
(३) असीति सꣳ हन्ति धृत्यै देवेभ्यः शुन्धस्व
देवेभ्यः शुम्भस्वेत्यव चोक्षति प्र च किरति शुद्ध्या
इन्द्रघोषस्त्वा वसुभिः पुरस्तात्पात्वित्याह दिग्भ्य
एवैनां प्रोक्षति देवाꣳश्चेदुत्तरवेदिरुपाववर्तीहैव वि

जयामहा इत्यसुरा वज्रमुद्यत्य देवानभ्यायन्त तानि-न्द्रघोषो वसुभिः पुरस्तादप (४) अनुदत मनो-जवाः पितृभिर्दक्षिणतः प्रचेता रुद्रैः पश्चाद्विश्वकर्माऽऽदित्यैरुत्तरतो यदेवमुत्तरवेदिं प्रोक्षति दिग्भ्य एव तद्यजमानो भ्रातृव्यान्प्र णुदत इन्द्रो यतीन्त्सा-लावृकेभ्यः प्रायच्छत्तान्दक्षिणत उत्तरवेद्या आद-न्यत्प्रोक्षणीनामुच्छिष्येत तद्दक्षिणत उत्तरवेद्यै नि नयेद्यदेव तत्र क्रूरं तत्तेन शमयति यं द्विष्यात्तं ध्यायेच्छुचैवैनमर्पयति (५) ॥

(मिमीते नाम ध्रुवाऽप शुचा त्रीणि च ।)

इति कृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयसंहितायां षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके सप्तमोऽनुवाकः ॥ ७ ॥

(अथ षष्ठाष्टके द्वितीयप्रपाठके सप्तमोऽनुवाकः ।)

तेभ्यः । उत्तरवेदिरित्युत्तर—वेदिः । सिꣳहीः । रूपम् । कृत्वा । उभयान् । अन्तरा । अपक्रम्येत्यप—क्रम्य । अतिष्ठत् । ते । देवाः । अमन्यन्त । यतरान् । वै । इयम् । उपावर्त्स्यतीत्युप—आवर्त्स्यति । ते । इदम् । भविष्यन्ति । इति । ताम् । उपेति । अमन्त्रयन्त । सा । अब्रवीत् ।